

Slovene Studies, Journal of The Society for Slovene Studies, Volume 14, number 2, 1992 [published September 1994], Bloomington, Indiana.

Družba za slovenske študije (The Society for Slovene Studies), na kratko SSS, je bila ustanovljena leta 1973 in pet let kasneje (1977) se je pridružila Ameriški družbi za napredek slovanskih študij (The American Association for the Advancement of Slavic Studies), na kratko AAASS. Posebnost SSS je v tem, da združuje slovenske in neslovenske poznavalce oz. raziskovalce, ki jih zanimata Slovenija oz. Slovenci. Med njimi najdemo zlasti jezikoslovce, zgodovinarje, ekonomiste, sociologe, etnologe, geografe, literarne zgodovinarje, bibliografe in druge. Svoje poslanstvo uresničuje z organiziranjem znanstvenih srečanj in izdajanjem publikacij, med njimi revije Slovene Studies (1973–).

Septembra 1994 je izšla številka, v kateri so izšli prispevki panelov – Slovenska izseljenska literatura po drugi svetovni vojni in Katoliška cerkev in slovenski izseljenci – , ki sta se odvijala na konvenciji AAASS novembra 1993 v Honoluluju na Havajih. številko revije lahko označimo kot “izseljensko” številko, saj so vsi

prispevki – razen uvodnega, zaključnega in ocen publikacij – z omenjene konvencije AAASS, posvečena pa je spominu Franka Keržeta, pisatelja in publicista, ki se je leta 1904 odselil v Ameriko in umrl v Los Angelesu l. 1961. Uvodni prispevek je prišel izpod peresa Franceta Bernika, predsednika SAZU v Ljubljani, z naslovom *The national and the universal in Slovene literature*, ki ga je kot častni gost prebral na srečanju v čast dvajsetletnice delovanja SSS konec decembra 1993 v Torontu. Zaključni prispevek pa je prevod časopisnega članka France Buttole (*The Slovenski biografski leksikon — Once again from the beginning, but how?*), ki je izšel v Delu, 14. oktobra 1993.

Poznavalci slovenske izseljenske književnosti so v dosedanjih raziskovanjih v določeni "prednosti", tako po času proučevanja kot po številu raziskovalcev in seveda tudi po obsegu rezultatov, v primerjavi z drugimi strokami. Če prelistavamo prejšnje številke revije najdemo kar veliko število prispevkov na omenjeno problematiko. V obravnavani so se avtorji s štirimi prispevki dotaknili povojnege izseljenske književnosti. Jerneja Petrič (*A poet in search of her roots: Rose Mary Prosen's "Apples"*) daje analizo pesniške zbirke slovensko ameriške pesnice Rose Mary Prosen, ki je pod naslovom *Apples* izšla l. 1990. Prepozno zavedanje korenin svojih prednikov (metafora: jabolko kot sad prepoznega spoznanja) je rdeča nit njenega pesniškega snovanja. Pesnik Jack Tomšič s svojimi ljubezenskimi, socialnimi, izseljenskimi in drugimi pesmimi je predmet zanimanja naslednjega prispevka Mirka Juraka (*Jack Tomšič's poetry: The spiritual, ethnic, acculturational and social functions of literature*). Avtor ugotavlja, da tako Tomšič kot mnogi drugi izseljenski književniki nimajo še svojih monografij, tj. individualnih obravnav kot "case studies" in v povzetku nedvoumno poudarja, "da je slovenska izseljenska književnost pomemben sestavni del slovenske literature in kulture", neglede na njeno osnovno nalogo pri ohranjanju narodne zavesti in kulture med samimi izseljenci. Ta problem je splošno pomemben tudi za "mesto" proučevanja slovenskega izseljenstva pri drugih strokah. Samo kot primer navajam zgodovinopisje, ki mu proučevanje zgodovine izseljenstva – mogoče razen faze izseljevanja – nikoli ni bilo v središču pozornosti. Prostorska orientiranost (slovenski prostor) je imela

vedno prednost pred proučevanjem razpršenosti Slovencev po svetu. Časovna distanca ni pomembna samo pri obravnavi nekega literarnega dela, kot pravilno ugotavlja Janja Žitnik za ocene Adamičeve knjige *Orel in korenine* (*The American reception of Louis Adamič's last book on Yugoslavia*) v primerjavi z odmevi v času izida in danes, ampak vseh dogodkov in procesov v preteklosti. Louis Adamič je bil pisatelj in ne znanstvenik, zato so bili lahko njegovi pogledi v književnih delih bolj subjektivno obarvani. Tudi za literarno delo Janka J. Roglja ugotavlja Igor Maver (*The art of Janko N. Rogelj's fiction and poetry*), da mu ni bilo posvečeno dovolj kritiške pozornosti. Potrdim lahko mislim avtorjev o premajhni vednosti in znanstveno-kritični obravnavi književnih ustvarjalcev iz vrst izseljencev in njihovih potomcev. In sicer velja za vsa področja, da je bila premajhna pozornost posvečena proučevanju posameznikov – Louis Adamič je izjema –, tako tudi umetnikov, politikov, gospodarstvenikov, duhovnikov itd. tja do avanturistov in zanimivih posameznikov–posebnežev.

Vloga katoliške cerkve pri izseljevanju iz domovine in še bolj njeno delovanje med izseljenci, je tema drugega sklopa prispevkov v reviji. Sodelujoča zgodovinarja Marjan Drnovšek (*The attitude of the Slovene Catholic Church to emigration to the United States of America before 1914*) in Darko Friš (*A brief survey of the activities of the Catholic Church among Slovene immigrants in the U.S.A. 1871–1941*) obravnavata njeno vlogo, prvi o njenem odnosu do množičnega izseljevanja Slovencev do prve svetovne vojne, drugi pa njeno vlogo in delo med slovenskimi izseljenci v ZDA. Oba prispevka se dopolnjujeta in predstavljata za čas do prve svetovne vojne določeno celoto. Etnologinja Breda Čebulj – Sajko (*The religious life of Slovenes in Australia*) je z glavnino svojega prispevka segla v čas po drugi svetovni vojni. Podobno, kot je veljalo za delo slovenskih izseljenskih duhovnikov v drugih priseljskih državah, npr. v državah Severne in Južne Amerike, Evrope in drugod, je veljalo tudi za delo – zlasti frančiškanov – med avstralskimi Slovenci: poleg verskega poslanstva – kar je bilo nedvomno njihova prva naloga – so skrbeli tudi za ohranjanje slovenske besede z organiziranjem šol, društev, izdajanjem časopisov ipd., in za ohranjanje medsebojnih stikov vsaj med verujočimi izseljenci in z domovino.

Na koncu so predstavljeni tisti avtorji, ki so prvič prispevali svoje članke v reviji, kar je drobna – vendar ne nepomembna – gesta uredništva, ki ga je vodil Tom M. S. Priestly.

Marjan Drnovšek